

 <https://doi.org/10.30563/turklad.818000>

İntihal / Plagiarism

This article was checked by

programında bu makale taranmıştır

Makale Bilgisi / Article information

Makale Türü / Article types	: Araştırma Makalesi / Research article
Geliş Tarihi / Received date	: 29.10.2020
Kabul Tarihi / Accepted date	: 18.11.2020
Yayın Tarihi / Date published	: 20.06.2021

Atıf / Citation

Kazanlar Ürkmez, E. (2021). "Türkmen Türkçesinde Kesinlik Bildiren Modal Sözcükler". *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi / International Journal of Turkic Dialects (TÜRKLAD)*, 5. Cilt, 1. Sayı, 41-54.

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE KESİNLİK BİLDİREN MODAL SÖZLER
Modal words that remark certainty in turkmen language
ELANUR KAZANLAR ÜRKMEZ¹

Öz

Türkiye Türkçesi gramerlerinde yer almayan modal sözcükler, çağdaş Türk lehçeleri gramerlerinde müstakil bir sözcük türü olarak ele alınmaktadır. Gramer kitaplarında geleneksel anlayışla ele alınmış olan bu sözcükler, son yıllarda birçok araştırmacının dikkatini çeken kiplik kategorisinin sözlüksel işaretleyicilerinden biridir. Diğer bir deyişle konuşur tarafından üretilen bir bildirim cümlesine çeşitli anlamlar kazandıran sözcüklerdir. Kesinlik bildiren modal sözcükler, konuşurun bildiği veya inandığı bilgiden hareketle bakış açısını tereddütsüz bir şekilde, kendinden emin olarak belirttiği ifadeleri işaretleyen yapılardır. Konuşur sahip olduğu bilgiye ne derece güven duyuyorsa, ifadeleri de o derece kesinleşir. Bu çalışmada bilgi kipliği kapsamında yer alan kesinlik, kiplik çerçevesinde açıklanacak ve Türkmen Türkçesinde kesinlik bildiren modal sözcükler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Modal Söz, Kesinlik, Türkmen Türkçesi, Kiplik, Anlam Bilim

Abstract

Modal words, which are not included in grammars of Turkish, are considered as an independent word class in grammars of Turkic languages. These words, which have been evaluated by traditional understanding in grammar books, are one of the lexical markers of the modality, which has attracted the attention of many researchers in recent years. In other words, they are words that give various meanings to a sentence of statement produced by the speaker. Modal words expressing certainty are structures that mark expressions in which the speaker expresses his/her point of view without hesitation and confidently, based on the knowledge he/she knows or believes. The more confident the speaker has in his/her knowledge, the more

¹ Dr., Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, el-kep: urkmezalanur@gmail.com

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2455-6404>

precise his/her expressions will be. In this study, the certainty within the scope of the epistemic modality will be explained within the framework of the modality and the modal words that express certainty in Turkmen language will be emphasized.

Key Words: Modal Word, Certainty, Turkmen Language, Modality, Semantics

Giriş

Konuşurun bir olay veya durumun gerçekliğine ilişkin yorumlamalarını işaretleyen kiplik kategorisinin biçimsel, sözlüksel, sözdizimsel ve bürünsel olmak üzere çeşitli işaretleyicileri bulunmaktadır. Modal sözler, konuşurun bu yorumlarını işaretleyen, diğer bir deyişle kipsel değer taşıyan, kipliğin sözlüksel işaretleyicilerinden biridir.

- (1) *Galiba* bahçede biri var.
- (2) Yakıt bitmek üzere. *Muhtemelen* yolda kalacağız.
- (3) Aramız bozuk olduğundan *Ayşe kesinlikle* görüşmeye gelmez.

Galiba, *muhtemelen* ve *kesinlikle* sözcükleri modal söz olarak tanımlanmaktadır. Bu sözler aracılığıyla yukarıdaki cümlelerde konuşurun bir olay veya duruma ilişkin bakış açısı anlatılmaktadır. (1) numaralı cümlede bahçede birinin olup olmadığı bilinmemekle birlikte, duyduğu sestten dolayı konuşur, bahçede biri olduğuna dair tahmin yürütmüştür. (2) numaralı cümlede de konuşur henüz gerçekleşmemiş bir durumdan yola çıkarak, gelecekte meydana gelmesi muhtemel bir eyleme dair tahminde bulunmaktadır. (3) numaralı cümlede konuşur *Ayşe*'nin görüşmeye gelmeyeceğinden son derece emindir. Görüldüğü gibi modal sözler, konuşurun bakış açısını yansıtarak cümlenin esas anlamını etkilemektedir.

Türkmen Dilinin Grammatikasy-Morfolojiya adlı eserde modal sözler için, “Konuşurun kendi beyan ettiği fikre olan bakış açısını anlatmaya veya belli bir sözün, söz grubunun, cümlenin anlamına ilave bir anlam vermeye hizmet eden yardımcı sözlere modal sözler denir.” (TDGM, 550) şeklinde bir tanımlama yapılmıştır. Kazak ve Azerbaycan Türkçesi gramerlerinde ise bu sözcük grubunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla kiplik kavramı da açıklanmıştır: “Çevremizde sürekli olarak meydana gelen çeşitli olaylar, günlük yaşamda karşılaştığımız çeşitli varlıkların özellikleri, çeşitli nesnelerin hareketleri cümleye sadece bir haber bildirimi olarak girmez. Konuşurun bu haber hakkındaki fikri ile, yani cümle içeriğinin gerçeklikle ilişkisine dair konuşurun bakış açısı ile birlikte verilir. Cümle içeriğinin gerçeklikle ilişkisi ve konuşurun bu konudaki fikri, dil biliminde cümlenin kipliği diye adlandırılır.” (QTG I, 240). Konuşurun ifade ettiği fikir gerçek veya gerçek dışı, mümkün veya imkansız, istenir, tahmin edilir veya objektif-subjektif olmakla farklılık gösterebilir (Kazımov, 2010: 379). Bu tarz ifadeler kiplik değeri taşır. Kiplik, dilde çeşitli yollarla ifade edilir. Modal sözler de bu ifade biçimlerinden biridir.

Kipliğin sözlüksel işaretleyicileri alan yazında kiplik bildiren zarflar, edatlar, yardımcı fiiller, yüklemeler şeklinde çeşitlenmektedir. Fakat bunların hepsini birden ifade eden “modal söz” gibi bir terim kullanılmamaktadır. Modal söz daha çok Rus gramerinden etkilenen Orta Asya Türk topluluklarının gramerlerinde görülmektedir. Çağdaş Türk lehçelerinin gramerlerine baktığımızda modal sözlerin hangi kelime türüne müdahil edilmesi gerektiğine dair bir fikir birliği yoktur. Örneğin Kazak Türkçesi gramerlerinde bu sözler *oqşaw sözder (münferit sözler)*, *kömeşiler (yardımcılar)*, *qıstırma sözder (ara sözler)*, *demewlikter (enklitikler)* başlıkları altında değerlendirilmiştir (Biray, 2009: 343-345). Azerbaycan Türkçesi gramerlerinde uzun bir süre zarf, ara söz veya farklı sözcük gruplarından biri olarak kabul görmüştür (Hüseynzade, 2007: 264). Özbek Türkçesi gramerinde müstakil bir sözcük türü olarak gelişmediğinden ayrı bir grup olarak kabul edilir (Öz Özcan, 2008: 449). Karakalpak Türkçesi gramerinde *kömeşsi sözler (yardımcı sözler)*, Kırgız Türkçesi gramerinde *kızmatçı sözdör (yardımcı sözler)* (Uygun, 2007: 426) içinde ele alınmaktadır.

Türkiye Türkçesi gramerlerinde ise modal sözlere yer verilmez; çünkü onlar yapı bakımından tek bir sözcük türünden değil, bağlaç, edat veya zarf gibi farklı görevdeki sözcüklerden meydana gelir. Dolayısıyla tek bir kiplik anlam alanını işaretleyen modal sözlerin yalnızca semantik açıdan ortaklığının bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Söz gelimi konuşurun bir olay veya durum hakkındaki *tahmini*, *çıkarımı*, *varsayımı* vs. zarf, edat veya bağlaç türünden bir sözcükle gösterilebilir. Yapıca ortak olmayan bu sözcükler aynı anlamı taşıdığı için, semantik açıdan ortaklardır. Uygun, modal sözleri morfolojik ve semantik olmak üzere iki farklı açıdan değerlendirir. Modal sözler, az önce de söylediğimiz gibi isim, sıfat, zarf, ünlem, edat, bağlaç gibi farklı sözcük türlerinden oluşabilir. Bu, modal sözlerin morfolojik boyutudur; ancak hangi kelime türü olursa olsun modal sözler semantik açıdan konuşurun bakışıdır (2007: 435-436). Türkiye Türkçesi gramerleri çoğunlukla yapı odaklıdır, dolayısıyla bu çalışmalarında modal sözlerin yer alabileceği bir sözcük sınıflandırması bulunmamaktadır.

Türkmen Türkçesi gramerlerinde modal sözler önceleri *ovnuk bölekler*² içinde, daha sonraları ise *kömekçi sözler* (yardımcı sözler) kapsamında sınıflandırılmıştır. Modal sözler iki türdür: *Hakiki modal sözler* ve *işlevsel modal sözler*. Hakiki modal sözler yalnızca kiplik anlam taşıyan sözcükleri kapsar. İşlevsel modal sözler ise kendi başına bir anlamı olan, fakat cümlenin bağlamına göre kiplik anlamları da taşıyabilen sözcüklerdir (TDGM, 550). Örneğin *doğru* sözcüğü, *Soruyu doğru cevapladın* cümlesinde kiplik anlam taşımazken; *Doğru, bu konuda yanıldım* cümlesinde onay bildiren bir modal söz konumundadır. Dolayısıyla *doğru* işlevsel modal söz olarak değerlendirilmektedir.

Modal sözlerle ilgili sınıflandırmalar yukarıda bahsettiğimiz nedenlerden dolayı semantik ölçüt ile yapılmaktadır. Anlamına göre Türkmen Türkçesinde modal sözler aşağıdaki gibi gruplandırılır:

1. Pekiştirme ve vurgulamayı anlatan modal sözler
2. Talimat anlatan modal sözler
3. Ayrım bildiren modal sözler
4. Dinleyicinin dikkatini çekmek için kullanılan modal sözler
5. Onay bildiren modal sözler
6. Red bildiren modal sözler
7. İnanç bildiren modal sözler
8. Tahmin bildiren modal sözler
9. Genelleme, sonuç bildiren modal sözler
10. Duygu anlatan modal sözler (TDGM, 553-560).³

²Türkmen Türkçesi gramerinde *ovnuk bölekler* “Sözcüğün, söz grubunun veya cümlenin anlamına ilave bir anlam vermek için eklenen gramer öğelerine *ovnuk bölekler* denir” şeklinde tanımlanmıştır. Cümlede tek başına kullanılmayan ve cümlenin ögesi olmayan *ovnuk bölekler*, tek başına anlam bildirmezler. Ancak eklendikleri söz grubuna veya cümleye *onay*, *soru*, *sınırlama*, *eşitleme* gibi anlamlar katar. Kısacası sözlük anlamları yoktur ve fonetik açıdan değişikliğe uğramışlardır (TDG I, 528). Oysa modal sözler bu tanımlamaya uymamaktadır.

³ Türk lehçelerinin Türk gramerlerinde modal sözlerin anlamına göre sınıflandırılması tamamıyla aynı değildir. Örneğin, Kazak Türkçesinde anlamına göre modal sözler *tahmin bildiren modal sözler*, *zorunluluk anlamı bildiren modal sözler*, *söyleyenin cümlede anlatılan haberin doğru olduğunu, desteklediğini anlatan modal sözler*, *birinin sözü veya haber olarak söylenen modal sözler*, *onay bildiren modal sözler*, *inanç bildiren modal sözler*, *dilek bildiren modal sözler*, *şüphe bildiren modal sözler*, *duygu bildiren modal sözler* olmak üzere 9’a ayrılırken (Bıray, 2009); Azerbaycan Türkçesinde *onay bildiren modal sözler*, *benzetme/karşılaştırma bildiren modal sözler*, *genelleme/sonuç bildiren modal sözler*, *fikrin kaynağını bildiren modal sözler*, *sıra ve ardışıklık bildiren modal sözler* ve *teessüf bildiren modal sözler* olmak üzere 7’ye ayrılır (İpek, 2019).

Çalışmamızın esas konusunu oluşturan “kesinlik” bildiren modal sözler, Türkmen Türkçesi gramerinde yapılmış olan “anlamına göre modal sözler” tasnifinde bulunmamaktadır. Mevcut tasnifte inanç bildiren modal sözlerin kesinlik bildirdiği açıktır. Bu başlık altında yer verilen *hökman* ve *elbetde* ile; inkâr bildiren *yok* sözcükleri aynı zamanda kesinlik de bildirmektedir. Bununla birlikte tespit ettiğimiz, kesinlik bildiren başka modal sözler de bulunmaktadır. Bu çalışmada Türkmen Türkçesinde “kesinlik” bildiren modal sözler kiplik kavramı çerçevesinde ele alınacaktır.

Kesinlik Semantiği

Konuşurun bir önermenin gerçekliği hakkındaki tutumları ve yargıları bilgi (epistemik) kipliği olarak tanımlanmaktadır. Bilgi kipliği varsayımsal bir durumun ortaya çıkma şansının ve bu varsayımsal durumların, yorumlama evreni olarak hizmet veren olası dünyalarda meydana gelme ihtimalinin bir değerlendirmesidir (Nuyts, 2001: 21). Olası dünyalar, konuşurun gerçek dünya bilgisine ilişkin yorumlamalarıyla oluşur. Örneğin, *Ali geldi* önermesi gerçek dünya bilgisi olsun. Konuşurun bu önerme ile ilgili *Ali gelmiş olabilir*, *Ali gelmiş olmalı*, *Herhalde Ali geldi*, *Kesin Ali gelmiştir* şeklindeki yargılarını belirttiği ifadelerin her biri kendi bilgisine dayanarak oluşturduğu olası dünyalardır. Olası dünyalar konuşurun yorumlamalarıyla ortaya çıktığından kipsel dünyalar olarak da tanımlanabilir. Bu bilgiden hareketle, gerçek dünya bilgisiyle kipsel dünya arasında uyumluluk veya örtüşme söz konusu olduğunda bilgi kipliğinin işaretlenmiş olduğunu söyleyebiliriz (Decklerck, 2011: 33). Bilgi kipliğinde önermenin gerçeklik değeri ve bu gerçekliğin konuşur tarafından yorumlanması söz konusudur. Olasılık, gereklilik, çıkarım, inanç, aktarım, söylenti, sonuç çıkarma, kararlılık, tahmin, alıntı, şüphe, kanıt ve kesinlik (Frawley, 2009: 407) bilgi kipliği kapsamına girmektedir. Bilgi kipliği bir durumun veya bir olayın olasılık derecesine (olasılığın az veya çok olma derecesine) göre belirsizlikten kesinliğe kadar uzanan değerleri kapsamaktadır. Bu konuyu çalışan birçok araştırmacı, bilgi kipliğinin skalasını oluşturmuştur. Holmes önermiş olduğu bilgi kipliği skalasında *kesin* (certain), *mümkün* (probable) ve *olası* (possible) olmak üzere üç nokta belirler. Kesin ifadelerde konuşur, önermenin doğru olup olmadığına dair kendisinden emin bir şekilde yorumlama yapar. Mümkün ifadeler, konuşurun önermenin büyük olasılıkla doğru ya da doğru olmadığını savunduğu; olası ifadeler ise konuşurun, önermenin düşük olasılıkla doğru ya da doğru olmadığını savunduğu ifadelerdir (1982: 13). Bybee vd. bilgi kipliğini *olasılık* (possibility), *olabilirlik* (probability)⁴ ve *çıkarımsal kesinlik* (inferred certainty) olmak üzere temelde üç alana böler. Olasılık önermenin doğru olabileceği düşük ihtimalleri; olabilirlik, olasılıktan daha kuvvetli ihtimalleri; çıkarımsal kesinlik ise önermenin doğru olduğunu kuvvetle ima eden ifadeleri işaretlemektedir (1994: 180). Hoye (1997) da İngilizce bilgisel modal sözleri ve zarfları *olasılık*, *olabilirlik* ve *kesinlik* başlıkları altında sınıflandırır. Rubin, Holmes (1982) ve Hoye (1997)’ün ölçeklerini genişleterek kesinlikten kesinlik-dışılığa uzanan bir ölçek sunar: *Mutlak kesinlik* (absolute certainty), belirgin açık tartışılmaz bir inanç veya güvence içermektedir. *Yüksek kesinlik* (high certainty), yüksek olasılık veya güvenilir bilgiyi içerir. *Orta kesinlik* (moderate certainty), ortalama ihtimal veya mantıksal şans tahmini şeklinde tanımlanmıştır. *Düşük kesinlik* (low certainty), uzak olasılığa sahip ifadeleri belirtir. *Kesinlik-dışılık* (uncertainty), tereddüt veya bilgi eksikliği belirtilmiş ifadeler olarak tanımlanır (2010: 536).

Kesinlik, bilgi kipliğinin alt ulamlarından biridir. Kesinlik ile olumsuzluk arasındaki ilişkiyi açıklayan Hirik’in ifadesiyle “Kesinlik, varlığından şüphe duyulmayan ve hakkında emin olunan bilgiyi göstermektedir. Bu bilginin, sorguya mahal bırakmayan, itiraz gerektirmeyen ve kısmen de deneysel olarak kanıtlanabilir bir niteliği bulunmaktadır.” (2014:

⁴ *Possibility* ve *probability* terimlerinin Türkçe karşılığının *olasılık* olması kiplik alan yazında terim karmaşasına neden olmaktadır. Kerimoğlu (2018) *possibility* için “uzak olasılık”, *probability* için “yakın olasılık” çevirilerini kullanmıştır. Kamacı (2017) birbirinden farklı olan bu kavramların daha doğru anlaşılmasına ilişkin bir araştırma yapmıştır ve *possibility* için “olasılık”, *probability* için “olabilirlik” karşılıklarını tercih etmiştir. Çalışmamızda bu kavramların Türkçe karşılıkları Kamacı’nın çevirisine bağlı kalınarak kullanılmıştır.

358). Kesinlik anlam alanında konuşur tereddüde düşmeden inandığı, bildiği, kararlı ve emin olduğu bilgiyi aktarır. Ruhi *vd.* konuşurun, önermenin doğruluğuna güvendiğini ifade etmesi olarak tanımladıkları bu ulamı *güven kipliği* olarak adlandırmaktadır. Kipliğin bu türünde önermenin gerçek veya doğru olması önemli değildir. Önemli olan konuşurun önermeye karşı tavrıdır. Konuşurun güveni, onun bilgisine veya inancına dayanabilir. Eğer üretmiş olduğu dilsel bildiri, bir bilgiye dayanıyorsa bu bilginin bilinen gerçeklerle desteklenmesi gerekmektedir. Eğer dayanak noktası konuşurun inancı ise desteklenmesine gerek yoktur (1997: 107). Bu bakımdan kesinlik, kanıtsallık (*evidentiality*) ile yakın ilişki içerisindedir. Konuşurun bilgisinin kaynağı bir delile dayanıyorsa, konuşur kesin ifadeler üretir. Kanıtsallık ile bilgi kipliği arasındaki ilişkiyi ortaya koyan Givón'a göre kesinlik, kanıtsal hiyerarşiye dayalıdır. Örneğin, görerek tanık olunan bilgiler duyarak edinilenlere göre daha kesindir. Duyu organları ile edinilen bilgilerin kesinliği ise çıkarım ifadelerinden daha kuvvetli bir kesinliğe sahiptir (1982: 44).⁵ Hiçbir kanıt verilmeyen şüpheli varsayımlardan oluşan *en az kesinlik* (*lowest certainty*), kanıt gerektiren ve itiraz edilebilen *orta kesinlik* (*medium certainty*), kanıtlanmaya gereksinim bulunmayan ve itiraz edilmeyen *yüksek kesinlik* (*high certainty*) Givón'un tasarladığı kesinlik dereceleri (Frawley, 2009: 410).

Özetle kesinlik, konuşurun bilerek veya inanarak, şüphe duymadan yansıttığı bilgileri işaretlemektedir. Kesinlik ifadelerindeki bilgi kanıtlara dayalı olabileceği gibi konuşurun bilmesi veyahut bilginin gerçekliğine/doğruluğuna inanması temelinde de şekillenebilir. Sonuçta bu ifadelerin gerçek veya doğru olması önemli değildir. Önemli olan dilsel bildirinin, konuşur tarafından güven eksikliği duyulmaksızın ifade edilmesidir.

Türkmen Türkçesinde Kesinlik Bildiren Modal Sözcükler

Hökman: Türkmen Türkçesi gramerinde konuşurun en katı inançlarını bildiren modal sözcük grubunda sınıflandırılmıştır (TDGM, 558). Sözlük anlamı olarak bir eylemi koşulsuzca yerine getirmeyi (TDDS I, 582) ifade eden *hökman* Türkiye Türkçesine “mutlaka” şeklinde aktarılır.⁶ *Hökman*, konuşurun kararlı olduğu durumlarda ve inancına dayalı olarak kurduğu kesinlik ifadelerinde görülmektedir.

Adat boýunça myhmanyň möhleti üç gündür. Men hem üç gün boldum, mundan artyk bolmagyň gelşi-de ýok. Onsoň hem öýden syýahat etmek üçin çykdym ahyryn, bir ýerde köp durmagym gowy däl. Şoňa görä-de gitmegime rugsat bermegiňizi haýyş edýärim. Şol sebäp-ler bolmadyk bolsa, hökman galardym! (DD, 73)

“Geleneğe göre misafir üç gün kalır. Benim de üç gün oldu, fazlası olmaz. Nihayetinde evden seyahat etmek için çıktım, bir yerde uzun süre kalmak hoş değil. Bu yüzden gitmeme izin vermenizi rica ederim. Bu sebepler olmasaydı, mutlaka kalırdım.”

Bu gün fronta gidýän, maşyna münen on ýedi ýigidiň aýdýan sözleriniň manysy bir: -Biz hökman ýeňip geleris! (DG, 23)

⁵ Givón'un (1982: 44) kanıtsal hiyerarşisi şu şekildedir:

- Kişi / Gösteren Hiyerarşisi: Konuşur > Dinleyici > 3. Şahıs
- Duyusal / Kaynak Hiyerarşisi: Görme > Duyma > Diğer duyular > Hissetme
- Doğruluk Hiyerarşisi: Duyular > Çıkarım
- Yakınlık Hiyerarşisi: Olayın yanı > Olayın uzağı

⁶ Kiplik işaretleyicilerin çoklu okumaya sahip olmaları, diğer bir deyişle birden fazla anlam alanını işaretlemeleri kiplik ifadelerde anlam bulanıklığına neden olmaktadır. Kimi araştırmacılar böylesi bir sorunu ortadan kaldırmak için, kipliğin pragmatik bakış açısıyla ele alınması gerektiğini savunmuşlardır (*Bkz.* Dietrich 1992; Frawley 1992; Kiefer 1997; Papafrago 2000). Bu düşünceyi savunanlar kiplik ifadeleri *bağlama* (*context*) bakarak yorumlar. Türkmen Türkçesindeki *hökman* ve onun Türkiye Türkçesi karşılığı *mutlaka* çoklu okumaya sahip işaretleyicilerdir. Her iki sözcük de hem bilgi kipliğini hem de yükümlülük kipliğini işaretleyebilmektedir.

“Bugün cepheye giden, arabaya giren on yedi genç erkeğin sözlerinin bir anlamı var: - Kesinlikle kazanacağız!”

Ejemden galan küleşäni hökman geýerin, kaka! (TDDS II, 56)

“Annemden kalan ceketi mutlaka giyeceğim baba!”

Elbette: Kesinlik bildirmesinin yanı sıra, onaylamayı da ifade etmektedir (TDDS I, 325). Türkçede kiplik zarfları inceleyen Bildircin'a göre *elbette*, konuşurun kendi dünya bilgisine dayalı olarak ürettiği cümlede belirtilen bilgiyi doğrulamasına olanak tanır. Dünya bilgisi ile hem gerçek bilgi hem de deneyimler veya inançlar kastedilir (2002: 113). Konuşur *elbette*'yi kullanarak, sahip olduğu dünya bilgisinden hareketle, yüksek güven derecesini göstermiş olur. Türkmen Türkçesinde de *elbetde* konuşurun inanç, deneyim veya gerçek bilgisine dayanarak oluşturduğu kesin ifadeleri göstermektedir.

Elbetde, Mesut soltanyň bu gün bolmasa- ertir, ertir bolmasa- birigün, ir-u-giç, goşun çekip geljegi düşnükliidi. (S, 82)

“Elbette, Mesut Sultan'ın bugün değilse yarın, yarın değilse bir gün, er ya da geç, bir ordu ile geleceği açıktı.”

Elbetde, Eziz han hem «ak gus» bolmandyr, onun elindenem az adam ölmändir. (EHHH, 12)

“Elbette Aziz Han da «ak kuş» değil, onun elinden de az adam ölmedi.”

«Bular meniň soraglarymyň jogaplaryny bildiler, emma sebäplerini aýdyp bilmeýärler, elbetde, bulara akyly adam öwreden bolmaga çemeli, gel, men bulary sykajaga salayyn» diýip, patyşa öz içinden oýlanan. (Web 1)

“«Bunlar sorularımın cevaplarını bildiler; ama sebeplerini söyleyemiyorlar, elbette bunlara bilge bir adam tarafından öğretilmiş olmalı, gel ben bunları sıkıştırayım» diye düşündü padişah kendi kendine.”

Gutulgysyz: “şüphesiz, kuşkusuz” anlamına sahip bu modal söz, konuşurun gerçekleşeceğine inandığı durumlar veya olaylar için kullanılmaktadır. Cümlelerin sonunda yer alır.

Bütün dünýäde parahatçylygyň üstün çykmagy gutulgysyzdyr. (TDDS I, 500)

“Tüm dünyada barışın üstün çıkması şüphesizdir.”

ABŞ-dan jogap gelmese bu ýagdaý iki ýurduň gatnaşyklaryna täsir ýetirmegi gutulgysyz. (Web 2)

“ABD'den bir yanıt gelmezse bu durumun iki ülke arasındaki ilişkileri etkilemesi kaçınılmaz.”

Rewolýusiyanyň boljagy gutulgysyz. (Web 3)

“Devrimin olacağı kesin.”

Gümansyz: Farsça alıntı sözcük *güman* “şüphe” ile Türkçe yokluk bildiren *-siz* ekinin birleşimiyle oluşan sözcük, yüksek güvenilirlik derecesine sahip modal sözlerden biridir. Konuşurun inançlarına güvenerek ürettiği ifadelerin yanı sıra, çeşitli delillerden elde ettiği çıkarımları ifade ederken de kullanılır. Cümlelerin ortasında ve sonunda yer alır.

Her bir adamdan geljekki maksatlary barada soranynda, olar buýsanç bilen durmuş kitabyň sahyplaryna ýazýan arzuwlary hakynda söhbet açýarlar. Adam çagalygyndan köp zatlary arzuw edýär. Ýönekeý mysala ýüzlensek, ýaňy orta mekdebiň gapysyndan ilkinji gadamlaryny äden çaga ulalyp abraýly käriň eýesi bolmagy arzuw edýär, hatda ol onuň şeýle boljakdygyna gümansyz ynanýar. (Web 4)

“Her bir kişiye gelecekteki hedeflerini sorduğunuzda, onlar kıvançla hayat kitabının sayfalarına yazdıkları arzuları hakkında sohbet başlatırlar. İnsan, çocukluğundan beri birçok şeyi hayal eder. Basitçe söylemek gerekirse, ortaokula ilk adımlarını atmış bir çocuk büyüyüp saygın bir meslek sahibi olmayı ister, hatta bunun olacağına şüphesiz inanır.”

Meni görenok entek. Aglap-aglap diňendigi gümansyz. (Web 5)

“Henüz beni görmedi. Kuşkusuz çok ağladı ve sonunda gözyaşları dindi.”

Eger kömek için ýüz tutulan bolsa, ýurduň öz saglygy saklaýyş ulgamy näsaglary bejerip ýetişmedik ýagdaýynda, halkara guramalary gümansyz kömge ýetişerdi. (Web 6)

“Eğer yardım istenseydi, ülkenin kendi sağlık sistemi hastaları tedavi edemediğinde, uluslararası kuruluşlar şüphesiz yardıma koşardı.”

Gürrüňsiz: Konuşurun yüksek güven düzeyine vurgu yapan sözcük “şüphesiz” (TDDS I, 513) anlamıyla cümle içinde kullanılmaktadır. Konuşurun katı inançları doğrultusunda kurduğu kesin ifadelerde tercih edilir.

Munuň özi, gürrüňsiz, eposyň gowy tarapydyr. (Web 7)

“Bunun özü, şüphesiz, destanın iyi tarafıdır.”

Eseriň «Göroglynyň döreyşi» şahasy hem Adybegiň neberesiniň görden çykarylyp alnyp, adaty adam durmuşyna goşulmagy bilen däl-de, Röwşeniň wepadar kyrk ýigidini toplap, Görogly soltana öwrülişi bilen tamamlanýar. Onuň şeýle bolmagyndaky esasy tagallalar bolsa, gürrüňsiz, Jygalybege degişlidir. (Web 8)

“Eserin «Köroğlu'nun oluşumu» bölümü de Adıbeg'in soydaşlarının mezardan çıkarılıp sıradan insan hayatına dahil edilmesiyle değil, Röwşen (Ruşen)'in vefakar kırk adamını toplayıp Köroğlu'nun sultana dönüştürülmesiyle tamamlanıyor. Bu konudaki esas çabalar şüphesiz Jıgalıbeg'e aittir.”

Şonuň üçin Wizantiýany ýeňmegi maksat tutunypdy, bar aladasy şoldy we müminler bilen asla göreşmeýärdi, olaryň arasyndaky dawa-jeňlere garyşmaýardy. «Meniň maksadym Wizantiýadyr we bir gün Konstantinopol gürrüňsiz eýelenjekdir» diýýärdi. (Web 9)

“Bu nedenle Bizans'ı mağlup etmeye kararlıydı, tek endişesi inananlarla asla savaşmayacağı ve aralarındaki tartışmalara karışmayacağıydı. «Hedefim Bizans'tır ve bir gün Konstantinopolis kesinlikle fethedilecektir.» dedi.”

Jedelsiz: Türkmen Türkçesinde “şüphesiz” anlamına gelen ve kesinlik bildiren bir başka modal sözcüktür. Konuşurun inanarak emin olduğu ifadelerinde kullanıldığı görülür.

Ol tabşyrygy jedelsiz ýerine ýetirer. (TDDS I, 632)

“O, ödevini mutlaka yapar.”

Biziň toparymyz olary jedelsiz utýar. (Web 10)

“Kuşkusuz takımımız onları mağlup ediyor.”

Bularyň üçüsi hem hepdäni ýeňiş bilen jemlän we şu babatda, iň bolmanda meniň ünsime ilmäni başaranlar. Bularyň utuş gazananlygyna hiç kim şübhe etmez,ol jedelsiz. (Web 11)

“Üçü de haftayı galibiyetle bitirdi ve en azından bu konuda dikkatimi çekmeyi başardılar. Bunların kazanç (para) sağladığına hiç kimse şüphe etmez, o kesin.”

Şeksiz: Arapça'dan alıntı *şek* ile Türkçe yokluk bildiren *-siz* ekinin birleşimiyle oluşan *şeksiz* “kuşkusuz, şüphesiz” anlamında olup konuşurun şüpheden uzak görüşlerini ifade eder.

Olar şeksiz özbaşyna bir kitap bolup biler. (TDDS II, 325)

“Kesinlikle kendi başına bir kitap olabilirler.”

Şeksiz öle sen – diýdi, bir gaýry watan iste. (TDDS II, 325)

“Kesin öleceksin- dedi. Başka bir vatan iste.”

Şeksiz zehinli, merdana hem buýsançly Eziz han özünin diýnki ak ýürek bilen kömek berip ýören olaryn pozisiýasynyn berkemegine ýardam eden adamlaryna protest bildirip, ak gwardiýaçylaryn hataryna geçýär oturyberýär. (EHHH, 17)

“Kuşkusuz yetenekli, cesur ve gururlu olan Aziz Han, dün içtenlikle yardım ederek konularının güçlenmesine yardımcı olan adamlarına karşı çıkıp beyaz muhafızların saflarına katılıyor.”

«Gökdepäniň diwarlary has beýik dälmi diýip, ýoldaşlarymyň biri sorady. «*Şeksiz, has beýikdi*» diýip men jogap berdim. (GG, 65)

“«Göktepenin duvarları daha yüksek değil miydi?» diye yoldaşlarımdan biri sordu. «Şüphesiz, daha yüksekti.» diye cevap verdim.”

Şübhesiz: Konuşurun yüksek güven derecesine işaret eden sözcük, katı inançlara ve delile dayalı olarak verilen bilgilerden elde edilen kesinlik ifadelerinde kullanılır. Cümlelerin başında, sonunda ve ortasında yer alabilmektedir. Bu modal söz *şek* ile birlikte *şek-şübhesiz* şeklinde de görülebilmektedir.⁷

Üsti şeýle hasylly topragyň astynyň-da gudratynyň känligi şübhesizdir. (TDDS II, 336)

“Şüphesiz, üstü bu denli verimli toprağın altının da mucizesi çoktur.”

İkinji nobatda üstünlik sözi agza alynanda şübhesiz göz önümize Steve Jobs, Bill Geyts we Jeff Bezos ýaly ýa-da şulara meňzeş meşhur şahsyýetler göz önümize geliberýär. (Web 12)

“İlk olarak başarı sözcüğünü söylediğimizde, şüphesiz gözümüzün önüne Steve Jobs, Bill Gates ve Jeff Bezos gibi veya onlara benzeyen ünlü şahıslar gelir.”

Türkmen-italýan hyzmatdaşlygy barada aýdylanda bolsa, onuň ösüşine hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň 2009-njy ýylda bolan resmi sapary, şübhesiz, güýçli itergi berdi. (Web 13)

“Türkmen-İtalyan işbirliğinin kuvvetlenmesine, saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Gurbangulu Berdimuhamedov'un 2009 yılındaki resmi ziyareti, şüphesiz, güçlü bir ivme kazandırdı.”

Asla: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi olumsuz ifadelerdeki kesinliği bildiren bir modal sözdür. Delillerle desteklenebilen bilgidен kaynaklı kurulan cümlelere işaret eder.

Men Gyzyl aga Saryýewden näme üçin Eziz hanyn nökerleri sowet otrýadlary bilen söwese girdiler diýip soranyň-da, ol Eziz hanyn ilki asla hiç kim bilen urusmak niýetinin bolmandygyny aýtdy. (EHHH, 21).

“Ben Kızıl Ağa Sarıyev’e, niçin Aziz Hanın askerleri Sovyet birlikleriyle savaşa girdiler diye sorduğumda, o, Aziz Hanın kimseyle savaşmak gibi bir niyetinin asla olmadığını söyledi.”

Men oňa ýagdaýy düşündirjek boldum weli, ol asla diňlemek hem islemedi.

“Ben ona durumu anlatacak oldum, fakat o kesinlikle dinlemek istemedi.” (Bayjanov, 2014: 99)

⁷ *Seniň jennet mysaly goýnuňda arzuwlaryma ýetjekdigim şek-şübhesiz. (Web 20)* “Senin cennet misali koynunda arzularına ulaşacağıma hiç şüphe yok.”

Asla diýnki dayhan gyzyna meňzemeýärsiňiz. (G. Muhtarow, G. Seyitliyew, Bagbanyň gyz) (Web 14)

“Asla, düňkü çiftçinin kızına benzemiyorsunuz.”

Eger şunuň ýaly bolgusyzlygy başga biri aýdan bolsady, men asla ynanmazdym. (DD, 133)

“Eğer, bunun gibi bir saçmalığı başka biri söylemiş olsaydı, asla inanmazdım.”

Asyl: “asla” anlamına gelen bir başka modal söz olan *asyl* ile işaretli cümleler, konuşurun bir durum veya olayın hiçbir zaman, hiçbir suretle gerçekleşmeyeceğine inandığı, tereddüt etmediği, şüpheye düşmediği ifadelerdir.

Beýle boljakdygyny bilen bolsamdym, asyl onuň ýanyna hiç wagt äkitmezdim - diýip jogap berdi. (DD, 209)

“Böyle olacağımı bilseydim, asla onun yanına hiçbir zaman götürmezdim-diye cevap verdi.”

Ondaky gahrymanlarça heläk bolan ogullarymyz asyl ýadymyzdan çykmaz. (TDDS I, 563)

“O zamanki kahramanca ölen oğullarımızı asla unutmayız.”

Düýbünden: Olumsuz ifadelerde “hiç, asla” (TTS, 185) manasıyla nesnel olan kesinlik ifadelerini işaretler. *Düýbünden* ile işaretli cümlelerde konuşur kesin yargısını belirli delillerle destekleyebilir. Buna ilaveten konuşur, bir durum veya olayın gerçekleşmeyeceği konusunda son derece karardır.⁸

Partiýa hataryna geçnimden soň bolsa, öz ýanyna işe aljagyny aýtdy. Ýöne meniň düýbünden partiýa çleni bolmak pikirim ýokdy.

“Partiye katıldıktan sonra beni işe alacağını söyledi. Ama benim parti üyesi olmak gibi bir fikrim hiç yoktu.” (H, 212)

Şuňa laýyklykda, sud prosesiniň berjaý edilyändigini dogrusynda ýerine ýetirmeli borçnamalary bar. Şeýlelikde, biziň eşidýän maglumatlarymyz düýbünden kabul ederliksiz, diýip, aýtdy. (Web 15)

“Buna göre, mahkeme sürecinin tamamlanmasına dair yerine getirilmesi gereken yükümlülükler var. Bu yüzden duyduğumuz bilgiler asla kabul edilemez, dedi.”

Eýranyň Yslam Respublikasynyň mejlis başlygy şeýle-de ABŞ bilen gepleşiklerini düýbünden geçirilmeýändigini aýtdy. (Web 16)

“İran İslam Cumhuriyeti meclis başkanı aslında ABD ile görüşmelerin hiç yapılmayacağını söyledi.”

⁸ *Düýbünden* olumlu cümlelerde “tümüyle, tamamen” (TDDS I, 302) manasıyla kullanılır.

Biziň käbirimi artist diňe sözünü ýat tutup, eşigini üýtgetse yeterlidir öýdýäris. Emma bu düýbünden başgaça, çünki sen şol sözünü manyşyna düşüňip, şol eşigini geýen adamyň durmuşyna ornaşmagy başarmaly. Munuň üçin bolsa sen öz baş goşan käriňe janyň-teniň bilen berlen bolmaly, diňe şonda hakyky artist bolup bolýar. (Web 21)

“Biz bir sanatçının sadece sözlerini ezberlemesinin ve kıyafetlerini değiştirmesinin yeterli olduğunu düşünürüz. Ama bu tamamen farklı, çünkü sen o sözün anlamını anlayıp o elbiseyi giyen kişinin hayatına girebilmelisin. Bunun için de kendini kariyerine adanmalısın, ancak o zaman gerçek bir sanatçı olabilirsin.”

Köyten kör yalaňaç balygy Köýtendag täsinlikleriniň biri. Olar düýbünden gözsüz, endamlary bolsa teňnesiz, özlere örän kiçijek: 5-7 santimetr uzynlykda bolýarlar. (Web 22)

“Köyten kör çıplak balık, Köýtendag Ovasının harikalarından biridir. Onlar tamamen kördürler, vücutları ise düzensizdir ve çok küçüklerdir: - 5-7 santimetre uzunluğundadırlar.”

Eger-eger: Bu modal söz tıpkı *düýbünden* gibi “hiç, asla” manasında kullanılmaktadır (TDDS I, 340). Delille desteklenmeyen, konuşurun inançlarından doğan yargıları işaretler. Cümlelerin başına ve sonuna gelebilir.

Hudaýyň berýän her demine şükür etmeli, adamlar. Bu dünýäden eger-eger nadyl bolmaly däl. (DG, 271)

“İnsanlar, Allah’ın verdiği her nefese şükretmeli. Bu dünyaya asla kırgın olmamalı.”

Şeýle gowy adamlaryň arasynda ýaşanyňda durmuşyň agyrlygam eger-eger duýulmaz eken. (DG, 146)

“Bu kadar iyi insanlar arasında yaşadığımızda hayatın ağırlığı da asla hissedilmezmiş.”

Myrry adamyň gowusydyr. Eger-eger ilin hakyny işjek bolmaz. (DG, 207)

“Mırrı iyi insandır. Asla insanların hakkını yemez.”

Ýok: Yalnızca inkâr bildirmeyip kesinlik de anlatır. Türkmen Türkçesinde inkâr bildiren *ýok* çoğunlukla cümle başında kullanılır (TDG I, 557). İnkâr bildiren bir yanıt ifadesi olarak *ýok*, özellikle diyaloglarda, konuşurun güveninin yüksek derecede olduğunu gösterir. Bu modal sözün kullanıldığı ifadeler konuşurun tereddütsüz olarak kararlılığına işaret eder.

Ýok, ýok, men öz pikirimde galýaryn... (Weýisow-Babaýewa, 2010: 169)

“Hayır, hayır, kendi fikrimde kalıyorum.”

-*Senin şu zatlardan habaryň barmy?*

-*Ýok.* (Weýisow-Babaýewa, 2010: 229)

“Senin bu eşyalardan haberin var mı?”

-Hayır.”

Ol Kakışdyr Dädebaý hakynda hiç zat aýtmadymy?

-*Ýok, han aga, ony görüp bilmedim.* (TDG I, 558)

“O, Kakışdır Dedebay hakkında hiçbir şey söylemedi mi?”

-Hayır, Ağam, onu göremedim.”

Hiç haçan: Bu modal söz tıpkı *asla, asyl gibi* olumsuz ifadelerde kullanılıp, “asla, hiçbir zaman” anlamını vermektedir. Cümlelerin başı ve ortasına gelebilmektedir. Konuşurun katı inançlarına dayalı kesinlik ifadelerini işaretlemektedir.

Hiç haçan bir öz güýjüňize bil baglamaň! (Web 17)

“Asla kendi gücünüze güvenmeyin!”

Dünýäniň bir ýerinde ok atylsa, şol ok ilki bilen enäniň ýüregine degýändir. Enelere galsa hiç haçan uruş belasy bolmazdy. (Web 18)

“Dünyanın herhangi bir yerinde bir ok atılsa, o ok öncelikle bir annenin yüreğine isabet eder. Annelere kalsa, asla savaş belası olmazdı.”

Watan, ynsanyň doglan mukaddes mesgeni bolup, onuň kalbynda ebedi galar we hiç haçan unudylmaz. (Web 19)

“Vatan, insanın doğduğu mukaddes yer, onun kalbinde sonsuza dek kalır ve asla unutulmaz.”

Mümkün däl: Olanaksızlığı işaretleyen bu modal söz, konuşur bilgisinin kesinliğini ve gerçekliğini vurgulamak için kullanılır.

Ýa azaşaydymy-ka? Ýok, Buhara gidýän iň amatly ýol şü ahyry. Kerweniň başga ýoldan gitmegi mümkin däl. (S, 217)

“Yoksa kayboldum mu? Hayır, sonuçta Buhara'ya gitmenin en iyi yolu bu. Kervanın başka bir yoldan gitmesi imkansız.”

Duşman dowla düşdi. Indi rum goşunyny dolandyrmak mümkin däl. (S, 265)

“Düşman yıkıldı. Rum ordusunu kontrol etmek artık mümkün değildi.”

Sonuç

Modal sözcükler, bir olay veya bir durumun gerçekliğine ilişkin konuşurken kendi görüşleri doğrultusunda ürettiği ifadeleri işaretleyen sözcüklerdir. Tek başlarına cümlelerin anlamını tamamen değiştirebilen modal sözcükler, Türkiye Türkçesi gramer kitaplarında yer almasa da, Türk lehçelerinin gramerlerinde bir sözcük türü olarak sınıflandırılmaktadır. Yapıca zarf, bağlaç, edat veya ünlem olabilen bu sözcük türlerini anlamsal olarak sınıflandırmak daha doğrudur. Çalışmamızda Türkmen Türkçesi kaynakları taranarak “kesinlik” bildiren modal sözcükler tespit edilmiştir. Kesinlik, konuşurken inanç, tecrübe ve gerçek bilgilerden oluşan dünya bilgisinden hareketle emin olduğu yargıları ifade ettiği anlam alanıdır. Kesinlik bildiren modal sözcükler Türkmen Türkçesinde konuşurken inancına ve bilgisine dayalı olmak üzere farklılık göstermektedir. En çok karşılaşılan *hökman* modal sözcüğü konuşurken inanarak ürettiği ve kesin kararlı olduğu ifadeleri işaretler. Nitekim gramer kitaplarında da inanç bildiren modal sözcük grubunda yer almaktadır. Türkmen Türkçesinde çok kullanılan bir diğer modal sözcük *elbetde*, konuşurken inanç, tecrübe veya gerçek dünya bilgisine dayanarak oluşturduğu kesin ifadeleri göstermektedir. Tespit ettiğimiz modal sözcükler arasında konuşurken bir olay veya durum gerçekleşeceğine dair kesin yargıları *gutulgysyz*, *gümansyz*, *gürrüňsiz*, *jedelsiz*, *şeksiz* ve *şübhesiz* modal sözcükleri ile işaretlenir. Aynı anlama gelen bu sözcükler, söz dizimindeki yerleriyle birbirlerinden ayrılırlar. İçlerinden *şeksiz* ve *şübhesiz* cümlelerin başında, ortasında ve sonunda yer alırken; *gümansyz* ve *jedelsiz* cümlelerin ortasında ve sonunda; *gürrüňsiz* cümlelerin ortasında; *gutulgysyz* ise yalnızca cümlelerin başında kullanılır. Kesinlik, olumsuzluk kategorisiyle de yakından ilişkilidir. *Asla*, *asyl*, *düýbünden*, *eger-eger*, *ýok*, *hiç haçan* ve *mümkin däl* modal sözcükleri olumsuz ifadelerde kesinlik bildirmektedir.

Kısaltmalar

DD: Dört Derwüş

DG: Döwlet Guşy

EHHH: Eziz Han Hakda Hakykat

GG: Gökdepe Galasy

H: Hatlar

QTG: Qazaq Tiliniň Grammatikası

S: Seljuklar

TDDS: Türkmen Diliniň Düşündirişli Sözlügi

TDGM: Türkmen Diliniň Grammatikasy-Morfologiya

TTS: Türkmence-Türkçe Sözlük

Kaynaklar

- Agageldi, A. (2008). *Hatlar*. Aşgabat. (<https://www.kitaphana.net/book/1627>, 21.10.2020).
- Amman, M. (2012). *Dört derwüş*. Aşgabat: Türkmen Döwlet Neşirýat Gullugy.
- Baýjanow, B. (2014). *Türkmen dili- umumy orta bilim beryän mekdepleriň rus dilinde okadylyan xi synpy üçin synag okuw kitaby*. Aşgabat: Türkmen Döwlet Neşirýat Gullugy.
- Berdimuhamedov, G. (2013). *Döwlet guşy*. Aşgabat: Türkmen Döwlet Neşirýat Gullugy.
- Bıldırcın, Y. U. (2002). *Syntactic and semantic analysis of modal adverbs in turkish*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Biray, N. (2009). Kazak türkçesinde modal söz (kelimenin dokuzuncu türü mü?). *Turkish Studies*. 4/3:338-361.
- Bybee, J. L. vd.(1994). *The evolution of grammar: tense, aspect and modality in the languages of the world*. Chicago: University of Chicago Press.
- Declerck, Renaat (2011). *The definition of modality. cognitive approaches to tense aspect and epistemic modality*. (Ed. Adeline Patard, Frank Brisard). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing. 21-44.
- Dietrich, R. (1992). *Modalität im deutschen*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Esenow, R. (1992). *Eziz Han Hakda Hakykat*. Aşgabat: «ÇÄÇ» döredijilik-önümçilik birlesigi.
- Frawley, W. (2009). *Linguistic Semantics*. New York: Routledge.
- Givón, T. (1982). Evidentiality and epistemic space. *Studies in Language*, 6/1:23-49.
- Hirik, S. (2014). Kesinlik ve olumsuzluk ilişkisine kipsel yaklaşım. *Turkish Studies*. 9/12:349-367.
- Hojageldiyev, N. (1991). *Gökdepe Galasy*. Aşgabat: «ÇÄÇ» döredijilik-önümçilik birlesigi.
- Holmes, J. (1982). Expressing doubt and certainty in english. *RELC Journal*, 13/2:9–29.
- Hoye, L. (1997). *Adverbs and modality in english*. New York: Longman.
- Hüseynzadə, M. (2007). *Müasir Azərbaycan Dili Morfologiya*. Bakı: Şərq-Qərb.
- İpek, B. (2019). Azerbaycan türkçesinde anlamlarına göre modal sözler ve özellikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2/29:81-88.
- Kamacı, D. (2017). Kiplik terminolojisinin sözlüklerdeki görünümü: olabilirlik ve olasılık. III. *Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*. (3-4 Kasım), Eskişehir.
- Kazımov, Q.Ş. (2010). *Müasir azərbaycan dili morfologiya*. Bakı: Elm və Təhsil.
- Kerimoğlu, C. (2018). Kiplik ve kip. Ankara: Pegem Akademi.
- Kiefer, F. (1997). Presidential adress modality and pragmatics. *Folia Linguistica*. XXXI/3-4: 241-253.
- Qazaq Tiliniň Grammatikası I- Morfologiya* (1967). Almatı: Nawka.
- Mülkiyev, J. (2010). *Seljuklar*. Aşgabat: Türkmen Döwlet Neşirýat Gullugy.
- Nuyts, J. (2001). *Epistemic modality, language, and conceptualization a cognitive-pragmatic perspective*. Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Öz Özcan, A. (2008). Özbek ve Türkiye Türkçesinde 'kesinlik' bildiren modal sözcükler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 9:447-459.

Papafragou, A. (2000). *Modality: issues in the semantics-pragmatics interface*. Amsterdam: Elsevier Publishing Company.

Rubin, V. L. (2010). Epistemic modality: from uncertainty to certainty in the context of information seeking as interactions with texts. *Information Processing and Management*. 46: 533-540.

Ruhi, Ş. vd. (1997), Türkçede kiplik belirteçleri ve çekim ekleri ilişkisi üzerine bazı gözlemler. *Dilbilim Araştırmaları*. 105-111.

Tekin, T. vd. (1995). *Türkmençe-Türkçe sözlük*. İstanbul: Simurg Yayıncılık.

Türkmen dilinin düşündürüşli sözlüğü (2016). C. I-II. Aşgabat: Ylym.

Türkmen dilinin grammatikasy-morfologiya (2000). Aşgabat: Ruh Neşriyaty.

Uygur, C. V. (2007). Modal söz ve modal söz terimi ışığında Türkiye Türkçesinde kelime türlerinin sınıflandırılmasına ve söz dizimine bir bakış denemesi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi (UTEK)*. 423-442.

Weýisow, B.; Babaýewa, G. (2010). *Türkmen dili (praktikum)*. Aşgabat: Türkmen Döwlet Neşirýat Gullugy.

İnternet Kaynakları

<http://www.tkm.8m.net/ert-ayazhan.htm>, Erişim Tarihi 21.10.2020.

<https://www.trt.net.tr/turkmen/turkiye/2016/08/14/abs-dan-jogap-gelmese-bu-yagday-iki-yurdun-gatnasyklaryna-tasir-yetirmegi-gutulgyysz-551482>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://enedilim.com/sozluk/soz/gutulgyysz>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://serhetabat-dovletabat.gov.tm/makala/5041>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://galamdash.com/proza/ayralyk-ahmet-halmyrat/>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://azathabar.collateral-freedom.org/a/30707214.html>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<http://enedilim.com/sozluk/soz/g%C3%BCr%C3%BC%C5%88siz>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://milligosun.gov.tm/habar/basy-jygaly-atabeg-seyis-SL8hLVZiKa>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<http://fgulenwebmcs.directrouter.com/~fgulen/tm/eserleri/asyryn-getiren-subheleri-2/osmanlylar-hakynda-edilyan-gurrunler-barada-name-aydyp-bilersiniz-turkler-musulmancylygy-name-sebap-bilen-kabul-edipdirler>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://www.webonary.org/turkmen/g3cdec5f-69d0-4f5c-8285-3acb1af2f393/>, Erişim Tarihi 14.10.2020.

<https://www.atavatan-turkmenistan.com/tr/atawatan-eserleri/asyra-yan-salan-hepdan-owazy/>, Erişim Tarihi 14.10.2020.

<https://www.atavatan-turkmenistan.com/tr/atawatan-eserleri/ustunlige-yetmekden-ozalky-bir-adim/>, Erişim Tarihi 21.10.2020.

<http://tdh.gov.tm/news/tm/articles.aspx&article20381&cat19>, Erişim Tarihi 21.10.2020.

<https://enedilim.com/sozluk/soz/asla>, Erişim Tarihi 10.10.2020.

https://vk.com/wall209533960_13738, Erişim Tarihi 10.10.2020.

<https://parstoday.com/tk/news/iran-i7958>, Erişim Tarihi 15.10.2020.

<https://www.atavatan-turkmenistan.com/tr/hayat/hi-haan-bir-z-gjnize-bil-baglaman-2/>, Erişim Tarihi 21.10.2020.

https://www.cbt.tm/tm/ulgam/news/10_mahir_deryasy.html, Erişim Tarihi 21.10.2020.

<https://milligosun.gov.tm/habar/karlerin-seresi-watany-goramak-meylis-odayew-bJ3WliOYMt>, Erişim Tarihi 21.10.2020.

<https://milligosun.gov.tm/habar/men-watany-myn-gyzy-PDdX9jx1iz>, Erişim Tarihi 21.10.2020.

<https://www.turkmenteatrlary.gov.tm/item/874>, Erişim Tarihi 15.10.2020.

<https://serhetabat-dovletabat.gov.tm/makala/1565>, Erişim Tarihi 15.10.2020.